

מסורת הש"ס

(א) [ותוספתא רפ"ו], (ב) [ותוספתא שם ע"ש וז"ע], (ג) [ג"ל דמנא], (ד) ב"מ כד, (ה) ר"ה כד, (ו) ר"ה כד, [מנחות כח:], (ז) [שבת כט:יז"ג], (ח) [ר"ה שם:], (ט) [ויקרא יא:], (י) [שמות כה:], (יב) [נביה דפנוי:], (יג) [ג"ל ל"א] הקפר הא דתנן המגיל, [וע"ע אריות תוספות כזה בימא נד, דג"ה כרובים],

הגהות הב"ח

(א) גמרא ומהוהיין בנעץ: (ב) רש"י ד"ה סר אפיס סר שנעשה שר: (ג) ד"ה וואו וכו' וקא כייל על שם כ"ל ותיבת אסור נמחק: (ד) תוב ד"ה ש"מ וכו' דלית ליה בה שותפות וכו' פשיטא ליה כאן דלא היה לו בה שותפות: (ה) ד"ה ולית וכו' צענדל דר"א הקפר בריבי קמני: (ו) ד"ה אידי וכו' וקא מפער ר"י דה"ש: (ז) ד"ה לא תשעו אחי לא תעשון אחי תימה כיון וכו' דליכא בהו עורק: (ח) בא"ה דרשע של דלא תשעון אחי לא תעשון אחי אחא אליבא וכו' כולה צנונא דלדידיה גמיי לא תידוק:

מוסף רש"י

ובכל מקום שהרבים כו'. ואפילו דבר שיש בו סומן (ב"מ כד.), הדייל למדת אויך ורובח וקומה שמהא דומה לו צגלשטן (מנחות כח.), אכסדרא. אין לה מציאה ריעיעה, וכן חולס (שם), תבנית אולם. שהיה רחבו עשרים וגובהו ארבעים בשמעתא קמייתא דערביין (שם), אבל עושה. הוא מנורה של תמשה או ששה קנים או של שמה. דלוי דומה למורת מקדש שש היה שבעה קנים (שם) אפילו של שאר מיני מתכות. שאינו זכב, משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כבר בשאר מיני מתכות (שם) כסופא כהן כשירה לפניס כדמתיא ועשית מנורה כלל, והב טעור פער, מקשה תיעשה חור ורביה חור וכלל מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת (ר"ה כד.), אף של עץ לא יעשה. שהיה הוא כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (מנחות כח.) כסופא זה כשירה לפניס, דר' יוסי כר' יהודה דיעש ליה לקרא כרבו ומעמי, מה רבי עזי כל מילי ומנא מיעט מעט חרס, והכי מפסיג לבה צמנות (ר"ה שם), כדרך שעשו בית חשמונאי. כשגברה דרס על היוםם והוציאו מירושלים וטיהרו את המקדש והיו עניים ולא יכלו לשנותה של זבז (שם), בעצן. שטיינ"ו בלע"ז (שם),

הני אין. שמשין צמנרוס. אבל אורת דרקון דאזינה צמרוס שריזה: **מניקה**. אשה מניקה בן: **סר אפיס**. ^(א) שסר ונעשה שר: **והפיס אס כל העולם**. בשני רעצון. והפיס כמו והפיס דעמו. אלמא פרטוף אדם לרבי יהודה אסור: **והוא דנקט גריוא וקא כייל**. ^(א) אסור על שם יוסף

אבל פרטוף אדם גרידא שרי בהנאה: **ליזין**. תרגום של סנפירט. לשון אחר כמו שערות: **פרקיו**. חליומו: **הלכה כר"ש**. שאס אין לו ליזין מותר: **צריץ**. כלומר אדם גדול וכן קורין לו צריץ: **מלא טבעה**. ולא הגזיזה עד שבטלה העובד כוכבים: **סטור**. הכהו על הלחי: **זוטו של יס**. לשון יס החזר לאחריו עשר וחמש עשרה פרסאות ושופך כל מה שמונא בדרך חזרתו וכן עושה בכל יום: **שולתי**. כשהנהר גדל ויונא על גדותיו ופוטש: **מסייאשין ממן**. וכיון דלייאש עובד כוכבים בטלה מדעתיה דלא למפלחה ותו לא צריך לבטולה: **מאיסורא מי מייאש**. עדיין העובד כוכבים שאיבדה קורא לה עבודת כוכבים דמימר אחר וכו': **דמוס אורוס לבגוס** גרסינן: **כזה ראויס**. כדי לבדקן אס יהיו דצריסס מכוונים: **לא תעשון כדמוס שמש**. הכא לא גרסינן צמרוס: **שאפשר לעשות כמותן**. ממש כגון שמשין של מטה חצר ואולם והיכל ומנורה אבל שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות כמותן ממש אלא ליזר דוגמתן מותר: **בית צבנים היכל**. בצרכו ורחבו ורומו ושיעור מדת פתחו אבל אס נשתנה צמקתא מותר: **אבל עושה**. מנורה של חמש נרות ושל ששה ושל שמונה שאינן דומין לשל מקדש. ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ שאינה של זבז כשרה צמקדש כדילפי' בהקומן רבה (מנחות דף כח:), מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי דאזינה כשרה צמקדש דהפרט מפורש מתכת: **רבי יוסי דר יהודה אמר אף של עץ לא יעשה**. שאף היא כשרה צמקדש: ומלכות בית חשמונאי עשאוה צמקדש של עץ לאחר שטימאו יוניס את ההיכל ונטלו כל כליו וגברה יד יהודה דריש ליה צריצוי ומעוטי ועשית מנורת^(א) ריבה זבז טעור מיעט מקשה תיעשה המנורה חור ורביה ריבה כל מילי ומיעט חרס: **בנעץ**. בדיל: **המשמשין לפני צמרוס**. אלמא שמשין עליונים קאסר:

^{ארכעזה}

אדם בית תבנית היכל אכסדרה תבנית אולם חצר תבנית עזרה שולחן תבנית שולחן מנורה תבנית מנורה אבל הוא עושה של ה' ושל ו' ושל ח' ושל ז' לא יעשה אפילו של שאר מיני מתכות רבי יוסי בר יהודה אומר אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי אמרו לו ^(א) משם ראייה שיפורדין של ברזל היו ^(א) וחופין בבעץ העשירו עשאום של כסף חזרו והעשירו עשאום של זהב ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי והתניא ^(א) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני במרום אמר אביי

תעשון אתי ^(ח) אחיא אליבא דכולי ענלמא ואפילו אליבא דרנא דאוקי מתני' דלעיל כולה צמונא ולדידיה לא תידוק מיניה דעשיית אדם מותרת דודאי אסורה היא וכן משמע לקמן דקאמר טבעת שחומתה שוקע אסור לחמוס זה ומסתמא היינו צפרטוף אדם דאין רגילין לחמוס צאורת כוכבים ומלות וכן הלכה דפרטוף אדם אסור לחמוס ואסור לעשות אותם אורות אדם שצובעים צבדינים צבצבים וכן צרקמה מותרין כיון שאין להם פרטוף שלס אלא חצי פרטוף ^(ט) :

רשב"ם גרים סר אפס. כלומר אמרו לו עיין ותדקדק כי אפס מצוה וכן נמנא הרבה סר ^(י) [לשון סרן סבינא (חולין יח.) סייר נכסי (שם דף קה:)] **הלכה כר"ש בן אلعזר**. פי' רשב"ם ואפילו אי משכחת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת

הני אין צורת דרקון לא אלא פשיטא במוצא וכדתנן המוצא כלים ועליהם צורת חמה רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה אמר אביי אין רישא וסיפא במוצא ומציעתא בעושה רבא אמר כולה במוצא ומציעתא רבי יהודה היא דתניא ^(ב) רבי יהודה מוסיף אף דמות מניקה וסר אפיס מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם כולו סר אפיס על שם יוסף שסר ומפיס את כל העולם כולו והוא דנקיט גריוא וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה: תנו רבנן ^(ג) איזהו צורת דרקון פירש רשב"א ^(א) כל שיש לו ציצין בין פרקיו מחוי רבי אסי יבין פרקי צואר אמר ר' חמא ברבי חנינא הלכה כר"ש בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי פעם אחת הייתי מהלך אחר ר' אלעזר הקפר בריבי בדרך ומצא שם טבעת ועליה צורת דרקון ומצא עובד כוכבים קטן ולא אמר לו כלום מצא עובד כוכבים גדול ואמר לו בטלה ולא בטלה סטור ובטלה ש"מ תלת ש"מ יעובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו ושל חבריו וש"מ יודיע בטיב של עבודת כוכבים ומשמשיה מבטל ושאניו יודע בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה אינו מבטל וש"מ יעובד כוכבים מבטל בעל כרחו מוגדף בה רבי חנינא ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא ^(ד) דתנן ^(ה) המצייל מן הארי ומן הדוב ומן הנמר ומן הגיים ומן הנהר ומזוטו של ים ומשולוליתו של נהר ו‏המוצא בסרטיא ופלטיא גדולה ובכל מקום שהרבים מצוין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן אמר אביי נהי דמינה מייאש מאיסורא מי מייאש מימר אמר אי עובד כוכבים משכח לה מפלח פלח לה אי ישראל משכח לה אידי דרמיה יקרין מזבין לה לעובד כוכבים ופלח לה: תנן התם ^(ו) דמות צורות לבנות היה לו לר"ג בעלייתו בטבלא בכותל שבהן מראה את ההדיוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ומי שרי והכתיב ילא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי המשמשים לפני אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן כדתניא ^(א) לא יעשה

רשב"ם גרים סר אפס. כלומר אמרו לו עיין ותדקדק כי אפס מצוה וכן נמנא הרבה סר ^(י) [לשון סרן סבינא (חולין יח.) סייר נכסי (שם דף קה:)] **הלכה כר"ש בן אلعזר**. פי' רשב"ם ואפילו אי משכחת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו וש"ל חבריו. תימה אמאי לא נקט נמי ש"מ ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאי משום דמשנה היא לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נב:) הא לעובד כוכבים מבטל נמי מתני' היא ויש לומר משום דפשיטא ליה לא אינטריך לאשמועינן דהא לקמן גבי מתני' נמי פריך פשיטא והוצרך להעמידה שיש לו זה שותפות ואפ"ה אין כאן צרותא אלא מן הדיוק ישראל הוא דאינו מבטל אבל עובד כוכבים מבטל אף על גב דלית ליה ^(י) שותפות וקמשמע לן דישיראל אדמעט דעובד כוכבים פלג אבל ישראל אחר שאין לו זה שותפות כלל פשיטא לן דאינו מבטל ולכן פשיטא כאן דלא היה לו שותפות: **וְרִיטָא** ^(ה) **צדיצי** ^(ה) **דצדיצי** קמני מנא צבנית יד וכו' הרי אלו אסורין ורמניה המגיל כו' וי"ל דמתני' איכא לשוני דמנא צמקוס שאין צבים מנזיין אבל הכא צענדל ^(ח) דצריצי קמני שהיה מהלך בדרך: **איידוי** דרמיה יקרים מזבין לה יעובד כוכבים. והא דלמרי' לקמן (דף נג.) מנכה או משנכה (לצורך) [ולצורך] ישראל מותרת משום דצטלה וקא מפרש ^(א) דה"ה כשאינו צורך נמי מדפריך עלה מההיא דהלוקח גרוטאות ולא קאמר דאידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים וי"ל דשאי הכא דאיכא תרי ספיקי לאיסורא שמא עובד כוכבים יתאלצה ויעבדנה ואף אס יתאלצה ישראל שמא אידי דדמיה כו' אבל התם ליכא אלא חדא ספיקא דהא קיימא היא ציד ישראל ולהכי ודאי מבטל לה: **אכסדרה תבנית אולם**. שהאולם היה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וה"נ אמרינן צלא יחפור (צ"צ דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה רוח נפופית אינה מסובצת ומ"מ קרי ליה פתח האולם בהרבה מקומות צתלמוד כמו פתח המשכן שהיה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וקרי ליה פתח צפסוק: **לא תעשון אתי** ^(א) **תימה** כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות שמשים צמנרוס וי"ל דודאי ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכרז דדמות אדם ממש דה"ע אמרינן צפ"ק דחגיגה (דף טו.) דליכא עורף וא"ת כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי איצטריך לאסור דמות ארבעה פנים בהדדי תיפוק ליה דאיכא דמות אדם וי"ל לחייז אף כשמנא פרטוף אדם והשלים לר' פנים אי נמי לעצור בשני לאוין ויש לדקדק מדלא קאמר אלא ש"מ דדרשא דלא

^{ארכעזה}

לקמן (דף נג.) מנכה או משנכה (לצורך) [ולצורך] ישראל מותרת משום דצטלה וקא מפרש ^(א) דה"ה כשאינו צורך נמי מדפריך עלה מההיא דהלוקח גרוטאות ולא קאמר דאידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים וי"ל דשאי הכא דאיכא תרי ספיקי לאיסורא שמא עובד כוכבים יתאלצה ויעבדנה ואף אס יתאלצה ישראל שמא אידי דדמיה כו' אבל התם ליכא אלא חדא ספיקא דהא קיימא היא ציד ישראל ולהכי ודאי מבטל לה: **אכסדרה תבנית אולם**. שהאולם היה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וה"נ אמרינן צלא יחפור (צ"צ דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה רוח נפופית אינה מסובצת ומ"מ קרי ליה פתח האולם בהרבה מקומות צתלמוד כמו פתח המשכן שהיה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וקרי ליה פתח צפסוק: **לא תעשון אתי** ^(א) **תימה** כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות שמשים צמנרוס וי"ל דודאי ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכרז דדמות אדם ממש דה"ע אמרינן צפ"ק דחגיגה (דף טו.) דליכא עורף וא"ת כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי איצטריך לאסור דמות ארבעה פנים בהדדי תיפוק ליה דאיכא דמות אדם וי"ל לחייז אף כשמנא פרטוף אדם והשלים לר' פנים אי נמי לעצור בשני לאוין ויש לדקדק מדלא קאמר אלא ש"מ דדרשא דלא

^{ארכעזה}

דמות צורות לבנות היו לרבן גמליאל בעלייתו כו' פי' לבנות צורת לבנה גדולה ופחותה ממנו. ומקשינן ומי שרי והכתיב לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשין שמשמשין לפני. ופריך אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותם כדתניא אדם בית דמות היכל מי' אמה ארכו וכו' אמה רחבו אכסדרה תבנית אולם כו' אבל שמשין כגון חמה ולבנה וכיוצא בהן שא"י לו לאדם לעשות כמותן לא אסרה תורה ומקשינן איני והתניא לא תעשון אתי

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

כל הצלמים פרק שלישי עבודה זרה

מג.

רשב"ם גרים סר אפס. כלומר אמרו לו עיין ותדקדק כי אפס מצוה וכן נמנא הרבה סר ^(י) [לשון סרן סבינא (חולין יח.) סייר נכסי (שם דף קה:)] **הלכה כר"ש בן אلعזר**. פי' רשב"ם ואפילו אי משכחת תנא דפליג: **ש"מ** עובד כוכבים מבטל עבודת כוכבים שלו וש"ל חבריו. תימה אמאי לא נקט נמי ש"מ ישראל אינו מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים דאי משום דמשנה היא לקמן פרק רבי ישמעאל (דף נב:) הא לעובד כוכבים מבטל נמי מתני' היא ויש לומר משום דפשיטא ליה לא אינטריך לאשמועינן דהא לקמן גבי מתני' נמי פריך פשיטא והוצרך להעמידה שיש לו זה שותפות ואפ"ה אין כאן צרותא אלא מן הדיוק ישראל הוא דאינו מבטל אבל עובד כוכבים מבטל אף על גב דלית ליה ^(י) שותפות וקמשמע לן דישיראל אדמעט דעובד כוכבים פלג אבל ישראל אחר שאין לו זה שותפות כלל פשיטא לן דאינו מבטל ולכן פשיטא כאן דלא היה לו שותפות: **וְרִיטָא** ^(ה) **צדיצי** ^(ה) **דצדיצי** קמני מנא צבנית יד וכו' הרי אלו אסורין ורמניה המגיל כו' וי"ל דמתני' איכא לשוני דמנא צמקוס שאין צבים מנזיין אבל הכא צענדל ^(ח) דצריצי קמני שהיה מהלך בדרך: **איידוי** דרמיה יקרים מזבין לה יעובד כוכבים. והא דלמרי' לקמן (דף נג.) מנכה או משנכה (לצורך) [ולצורך] ישראל מותרת משום דצטלה וקא מפרש ^(א) דה"ה כשאינו צורך נמי מדפריך עלה מההיא דהלוקח גרוטאות ולא קאמר דאידי דדמיה יקרים מזבין לה לעובד כוכבים וי"ל דשאי הכא דאיכא תרי ספיקי לאיסורא שמא עובד כוכבים יתאלצה ויעבדנה ואף אס יתאלצה ישראל שמא אידי דדמיה כו' אבל התם ליכא אלא חדא ספיקא דהא קיימא היא ציד ישראל ולהכי ודאי מבטל לה: **אכסדרה תבנית אולם**. שההאולם היה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וה"נ אמרינן צלא יחפור (צ"צ דף כה:) עולם לאכסדרה הוא דומה רוח נפופית אינה מסובצת ומ"מ קרי ליה פתח האולם בהרבה מקומות צתלמוד כמו פתח המשכן שהיה פרוץ צמלואו לרות מזרחית וקרי ליה פתח צפסוק: **לא תעשון אתי** ^(א) **תימה** כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי אצטריך לאסור דמות שמשים צמנרוס וי"ל דודאי ליכא למעלה שום מלאך ושרף ואופן וכרז דדמות אדם ממש דה"ע אמרינן צפ"ק דחגיגה (דף טו.) דליכא עורף וא"ת כיון דפרטוף אדם לחודיה אסור אמאי איצטריך לאסור דמות ארבעה פנים בהדדי תיפוק ליה דאיכא דמות אדם וי"ל לחייז אף כשמנא פרטוף אדם והשלים לר' פנים אי נמי לעצור בשני לאוין ויש לדקדק מדלא קאמר אלא ש"מ דדרשא דלא

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}

^{ארכעזה}